

«بهمن رافعی بروجنی» در سن هشتاد و پنج سالگی درگذشت

گروه فرهنگی: اهالی ادبیات داغدار یکی دیگر از چهره‌های سرشناس خود شدند؛ بهمین رافعی بروجنی، شاعر، نویسنده و غزلسرای معاصر در سن هشتاد و پنج سالگی با زندگی وداع گفت.

این نویسنده و ادیب چهارمحال و بختیاری بیش از نیم قرن زندگی حرفه‌ای خود را بر طبع آرمایی جدی در اکثر سبک‌های شعری، از جمله غزل، مثنوی، چهارپاره، نیمایی و... و سپری کرد هرچند که تمرکز عمده‌اش بر غزلسرایی بود.

آن‌طور که منتقدان ادبی درباره آثار این استاد عرصه ادبیات گفته‌اند یکی از ویژگی‌های بارز اشعار وی را می‌توان در استفاده از قافیه و ردیف‌های کم‌استفاده دانست. البته رافعی به ارائه تصویرسازی‌هایی بدیع در سروده‌های خود نیز مشهور بود، از دیگر مشخصه‌های اشعار رافعی می‌توان به تنوع ژانری و از سویی توجه به فرم‌های مختلف شعری نیز اشاره کرد. او در شعر تخلص «جاوید» را برای خود برگزیده بود.

بهمن رافعی بروجنی متولد سال ۱۳۱۵ در شهر بروجن بود، وی بعد از مدت‌ها تدریس در مدارس شهر زادگاه خود و دبیرستان‌های اصفهان، همچنین بریایی دوره‌هایی برای فیلمنامه‌نویسی و داستان‌نویسی و افزون بر این، فعالیت در محافل ادبی و هنری دست به خلق آثار متعددی زد که از جمله این کتاب‌ها می‌توان به «انتظار»، «اگر این ماهیان رنگی نبودند»، «بی‌عشق، ما سنگ ما هیچ»، «سال‌های ابری»، «گلگون و لیثماتیا» و «روشنی در قفس

مانندی نیست» اشاره کرد. البته رافعی بروجنی تدریس فیلمنامه‌نویسی و داستان‌نویسی را بعد از دوران بازنشستگی از آموزش و پرورش در انجمن سینمای جوان و حوزه هنری آغاز کرد، آن‌طور که در کارنامه کاری‌اش درج شده وی در انتشار مجله‌ا ادبی «جوانه» هم تأثیر مهمی داشته است. از همین بابت هم نقش بسزایی در تشویق شاعران و نویسندگان به عهده داشته، افزون بر این در داوری جوایز بسیاری حضور داشته است.

روایت علیرضا قاسم‌خان از بنای تاریخی «تکیه دولت» با جزئیاتی پرقصه

از دندان‌کشی شمر خوان مخوف تا لباس فرنگی که تطهیر شد

ترنگس عاشوری
خبرنگار

علیرضا قاسم‌خان علاوه بر مستندسازی برای علاقه‌مندان جدی حوزه مستند به واسطه تلاش‌هایش در بخش پژوهش و تحقیق شناخته شده است. یکی از کتاب‌های پژوهش‌محور او که در سال ۹۷ منتشر شد «تکیه دولت از بودن و نبودن» است؛ کتابی که مدخلی برای مستند تازه علیرضا قاسم‌خان شده و او در قامت کارگردان با «تکیه دولت» در بخش آثار نیمه بلند جشنواره سینما حقیقت حضور یافته است. این مستند با استناد به تصاویر آرشیوی و منابع نوشتاری به معرفی و روایت سرنوشت تکیه دولت می‌پردازد؛ بنایی که در عهد ناصرالدین شاه قاجار و به منظور اجرای مراسم عزیزی و برگزاری آیین‌های روضه‌خوانی در تهران برپا و سال ۱۳۲۵ به بهانه ساخت بانک ملی شعبه بازار تخریب شد.

فارغ از وجه معماری دوره قاجار که بسیار پراهمیت است این بنای تاریخی دارای ویژگی‌های منحصربه‌فردی است که روایت تاریخی آن را جذاب می‌کند. علیرضا قاسم‌خان در گفت‌وگو با «ایران» درباره دیگر شاخصه‌هایی که این مکان را در حافظه تاریخی ماندگار کرده

مروری بر چند اثر از پانزدهمین دوره جشنواره سینما حقیقت

چند روایت کوچک از واقعیت

علیرضا رافعی
منتقد

پانزدهمین جشنواره سینما حقیقت به عنوان مهمترین رخداد سینمایی مستند ایران و ویتربینی از آثار برتر مستند، علاوه بر فرصتی برای ارزیابی جایگاه این سینما در ایران و بررسی نقاط قوت و ضعف تولید در این عرصه، صحنه‌ای برای نمایش جامعه است. آینه‌ای برای بررسی واقعیت با همه تضادها و گسترده‌گی‌اش. به همین علت این جشنواره علاوه بر اهمیت سینمایی، صاحب اهمیتی فرامتنی و فراتر از محدوده سینما هم هست. به‌طور قطع بررسی رویکردها و مسائل مختلف این جشنواره که در آن آثار بسیاری به نمایش درمی‌آید مجال و بستر مفصل‌تری می‌طلبد اما در ادامه تنها به میانجی چند نمونه از آثار به نمایش درآمده در این جشنواره، نگاهی کلی به این رخداد خواهیم داشت.

مستند روایت است

تاریخ با روایت راوی است که تبدیل به تاریخ می‌شود، نه با عدد شماری و ردیف کردن اسامی. ما مدام به تاریخ بازمی‌گردیم تا روند را دوباره ببینیم و حواسمان باشد که کجا ایستاده‌ایم. اما تاریخ بدون راوی چیزی جز کتاب درسی نیست. روایت تاریخ با نقطه نظر راوی و افشای جایگاه او تنیده شده است. هر روایت خلق داستانی تازه و منحصر به فرد از یک تجربه مشترک است. اما راوی ناملموس و مبهم همواره فیلم را کسل کننده و تکراری می‌کند.

یک شیوه مرسوم در تاریخ‌نگاری شیوه آرشیوی است. کسل‌کننده‌ترین و گاه در مواردی که فقدان منبع وجود دارد ضروری‌ترین شکل سینمای مستند. «تکیه دولت» ساخته علیرضا قاسم‌خان نمونه کاملی از این نگاه تاریخ‌نگار است با این توضیح که فیلم حاوی نکته تازه و بینشی نادانسته درباره تکیه دولت به عنوان فضایی با اهمیت در تاریخ

توضیح می‌دهد: «یکی از وجوه این بنا، از منظر نمایش است. مهمترین تعزیه‌خوانان دوره قاجار در این بنا تعزیه‌های بسیار باشکوهی اجرا کردند. در دوره قاجار و دوره ناصرالدین شاه تعزیه ایران در تکیه دولت گسترش پیدا کرد و به نمایشی همه‌جانبه تبدیل شد. در عین حال با توجه به اینکه بهترین تعزیه‌خوان‌ها از سراسر کشور دعوت می‌شدند، این مکان پایه‌گذار تئاتر معاصر ایران و تئاتر ایرانی هم شده است. بسیاری از همین تعزیه‌خوان‌ها استادان اوز موسیقی ایرانی هم هستند؛ کسانی که با تسلط به آن موجب حفظ و غنا بخشیدن به موسیقی ایرانی شدند. اهمیت دیگر آن کاملاً اجتماعی است. تکیه دولت جایی است که پادشاه، هنرمندان و مردم کنار هم جمع می‌شدند و این‌گرد هم آمدن یک تبادل اجتماعی و محل گفت‌وگو هم بود. مؤلفه مهم بعدی وجه سیاسی

آن است. اولین دوره سربازگیری که منجر به تشکیل ارتش منظم کشور شد در این مکان برگزار شد. همچنین شاهد برگزاری مجلس مؤسسان هستیم که

مروری بر چند اثر از پانزدهمین دوره جشنواره سینما حقیقت

چند روایت کوچک از واقعیت

نمایش ایرانی نیست. فیلم بداعت در پرداخت و ساختار ندارد و همچون یک کتاب درسی کسل‌کننده مدرسه، مملو از عدد و اسم است. این نگارش غیر جذاب مدام انسان را دچار این سؤال می‌کند که اساسا فلسفه ساخت چنین اثری چیست؟ و البته علت نمایش آن در جشنواره سینمای حقیقت؟! تکرار شاید بهترین توصیف باشد. حتی تلاش گوینده و راوی فیلم در راستای ایجاد فراز و نشیب و هیجان آنقدر مصنوعی و بی‌ارتباط با محتوای گفتار است که بیشتر به فیلم لطمه زده است و حتی انسجام ذاتی یک تاریخ‌گویی مدرسه‌ای را به‌هم ریخته است.

مستند مشاهده‌گر است

سینمای مستند مشاهده‌گر است. «آقای صیاد را ول کنید» ساخته مریم امیرمختار یک پرتره درباره محمد صیاد یکی از عکاسان قدیمی مطبوعات ایران است. عکاسی که از روزنامه آیندگان شروع کرد، انقلاب را در کف خیابان ثبت کرد، جبهه‌ها را به تصویر کشید و بسیاری رخدادها، پیروزی‌ها و رنج‌های مردم را در لحظه رخداد حفظ کرد. فیلم حالا به ما نشان می‌دهد که این زندگی پر ماجرا چگونه در تنهایی و ناراضیاتی گاه فقط فوتبال را ثبت می‌کند تا باور کند که هنوز زنده و جوان است. روایت‌های صیاد ما به دل وقایع می‌رویم و حتی تصویری متفاوت از برخی شخصیت‌های مهم سیاسی کشور به‌دست می‌آوریم. اساساً نام فیلم نیز برگرفته از توصیه‌ای است که رئیس جمهور وقت به مسئولین حراست ریاست جمهوری درباره صیاد کرده بود که او را رها کنند تا از هر زاویه‌ای که می‌خواهد عکس

تغییر بخشی از تاریخ ایران و دوران انقراض قاجار و روی کار آمدن پهلوی اول را در پی دارد.» همین شاخصه‌ها البته به نوعی بلای جان این بنای تاریخی هم می‌شود. این مستندساز درباره عواملی که منجر به تصمیم به ویرانی این بنا شده توضیح می‌دهد: «پهلوی اول در سال‌های ابتدایی و میانی حکومتش تلاش کرد تمام آثاری را که مربوط به دوره قاجار بود از بین ببرد. از دروازه‌های زیبای شهر تهران که می‌توانست یادگار دورانی باشد تا تکیه دولت که شاید خیلی دلش نمی‌خواست این گردهمایی‌ها در آن شکل بگیرد. در منابع تاریخی ذکر شده که پهلوی اول خود در لباس سرباز قزاقی در این اجتماع شرکت می‌کرده؛ اما وقتی به حکومت می‌رسد تمام تلاشش این است که این بنا را از بین ببرد.»

نکته قابل تأمل این مستند همچنین پاسخ به شبهات متعددی است که در مورد این بنای تاریخی و جایگاه آن مطرح شده است. قاسم‌خان در این باره توضیح می‌دهد: «در منابع تاریخی ذکر شده که این بنا را از بین ببرد،

نکته قابل تأمل این مستند همچنین پاسخ به شبهات متعددی است که در مورد این بنای تاریخی و جایگاه

آن مطرح شده است. قاسم‌خان در این باره توضیح می‌دهد: «در منابع تاریخی ذکر شده که این بنا را از بین ببرد،

نکته قابل تأمل این مستند همچنین پاسخ به شبهات متعددی است که در مورد این بنای تاریخی و جایگاه آن مطرح شده است. قاسم‌خان در این باره توضیح می‌دهد: «در منابع تاریخی ذکر شده که این بنا را از بین ببرد،

نکته قابل تأمل این مستند همچنین پاسخ به شبهات متعددی است که در مورد این بنای تاریخی و جایگاه

آن مطرح شده است. قاسم‌خان در این باره توضیح می‌دهد: «در منابع تاریخی ذکر شده که این بنا را از بین ببرد،

نکته قابل تأمل این مستند همچنین پاسخ به شبهات متعددی است که در مورد این بنای تاریخی و جایگاه

آن مطرح شده است. قاسم‌خان در این باره توضیح می‌دهد: «در منابع تاریخی ذکر شده که این بنا را از بین ببرد،

نکته قابل تأمل این مستند همچنین پاسخ به شبهات متعددی است که در مورد این بنای تاریخی و جایگاه

آن مطرح شده است. قاسم‌خان در این باره توضیح می‌دهد: «در منابع تاریخی ذکر شده که این بنا را از بین ببرد،

نکته قابل تأمل این مستند همچنین پاسخ به شبهات متعددی است که در مورد این بنای تاریخی و جایگاه آن مطرح شده است. قاسم‌خان در این باره توضیح می‌دهد: «در منابع تاریخی ذکر شده که این بنا را از بین ببرد،

تغییر کرده است و در نتیجه این تغییرات، سیستم آموزشی و شیوه نگاه به آموزش و پرورش نیز پوست انداخته است، اما در پس همه این تغییرات پوسته‌ای، چیزی ثابت مانده و آن کودکی نکردن کودکان است. مدرسه‌ها، ساختمان‌ها، خیابان‌ها و قباب‌های شهر تغییر کرده، اما جامعه همچنان به همان اندازه سال ۶۷ بی‌کودک است. فیلم هم شیرین است، هم تلخ و همنشینی جذاب این تناقض یعنی وفاداری به احساساتی که واقعا وجود دارد. فیلم مخاطب را و می‌دارد که بار دیگر به اطرافش نگاه کند و به غیر از خود عمیق‌تر نگردد.

مستند رهایی است

سینمای مستند سینمای رهایی است. سینمای ساختارهای تازه و ضدیت با ساختارهای کهنه برای کشف و نمایش اموری بدیع و تجربه‌گرایی. این کاری است که باید سازنده مستند «بریکولاز» بی‌مهار به سمتش می‌رفت. محمد توسلیان تلاش کرده نگاه و سلوک متفاوت نادر مشایخی به مثابه یک آهنگساز تجربی و مدرن را نشان دهد. اما همواره روایت مشایخی از خود، جلوتر از تصاویر ساخته شده توسط فیلمساز است و بیشتر از تصاویر، ما گفتار شخصیت را که صداهای و جذاب است پیگیری می‌کنیم. ترجمان تصویری توسلیان از گفتار مشایخی در اکثر موارد شلخته و نامنسجم است و در نهایت جز همان گفته‌های بیش‌افرن آهنگسازی فلسفه دوست چیز دیگری در فیلم چنگی به دل نمی‌زند. فیلمساز گویی به جای یک فیلم کامل و منسجم از زندگی مشایخی، بدون استراتژی و برنامه خاصی به بخش‌هایی از زندگی اوسرک کشیده است. در فرم فیلم از مشاهده، آثار شیسم هنری و عاطفه نابی که در سوژه جریان دارد واز آن حرف می‌زند خبری نیست.

دردیدار وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی با سفیر رومانی عنوان شد

نگاه ویژه ایران به تعمیق روابط فرهنگی در سیاست خارجی

گروه فرهنگی: وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در دیدار با سفیر کشور رومانی در تهران با تأکید بر گسترش روابط همه جانبه میان دو کشور از نگاه ویژه ایران در سیاست خارجی خود به تعمیق فعالیت‌های فرهنگی خبر داد.

آن طور که در سایت روابط عمومی وزارت فرهنگ آمده، محمدمهدی اسماعیلی در دیدار با «لیرلا کارمن گرکو» درباره گسترش بیش از پیش روابط دو کشور در حوزه‌های فرهنگی و هنری اظهار امیدواری کرد و گفت: «دولت جدید ایران که ماه‌های آغازین خود را سپری می‌کند در کنار توجه به اولویت‌های اقتصادی، توجه ویژه‌ای به حوزه فرهنگ دارد.» اسماعیلی افزود: «جمهوری اسلامی ایران علاوه بر مولفه‌های اقتصادی، سیاسی و امنیتی که دارد، کشوری کهن و با سابقه چند هزار ساله فرهنگی و تمدنی است و به دلیل دارا بودن ظرفیت‌های بزرگ فرهنگی، نگاه ویژه‌ای به تعمیق روابط و فعالیت‌های فرهنگی در سیاست خارجی خود دارد.» وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در بخش دیگری از گفته‌های خود با اشاره به پیشینه روابط ایران و رومانی ادامه داد: «دو کشور در آستانه ۱۲۰ سالگی آغاز روابط مشترک هستند و این امر زمینه گسترش روابط را در همه حوزه‌ها واجد اهمیت می‌کند. دولت رومانی را دوست و همکار خود می‌دانیم و انتظار داریم در کنار روابط اقتصادی، بتوانیم روابط مشترک فرهنگی مناسبی را با یکدیگر داشته باشیم.»

به‌گفته اسماعیلی دو کشور دارای تفاهنامه فرهنگی در سال ۱۳۹۳ هستند و لازم است این تفاهنامه تمدید شود تا بستری دیگر برای گسترش روابط فرهنگی دو کشور باشد. وی در بخش دیگری از سخنان خود بر روابط مشترک دو کشور در زمینه‌های مختلف فرهنگی و هنری از جمله برگزاری هفته‌های فیلم، تبادل و اعزام اصحاب فرهنگ و هنر، برگزاری هفته‌های فرهنگی و... تأکید کرد. در این دیدار «لیرلا کارمن گرکو» سفیر رومانی در تهران نیز گفت: «امیدواریم این دیدار زمینه‌ای برای گسترش روابط فرهنگی بین دو کشور شود.» وی در ادامه با اشاره به سالروز ۱۲۰ سالگی روابط ایران و رومانی (تیر سال ۱۴۰۱) افزود: «این امر فرصت مغتنمی برای گسترش روابط دو کشور در زمینه‌های مختلف از جمله بخش‌های فرهنگی و هنری است. ایران و رومانی سابقه طولانی در روابط مشترک دارند و امیدوارم در مدت حضورم در تهران این همکاری‌ها و روابط توسعه یابد.» وی با اشاره به تفاهنامه مشترک بین دو کشور گفت: «با توجه به روی کار آمدن دولت جدید رومانی و همچنین دولت جمهوری اسلامی ایران، زمینه‌های تمدید این تفاهنامه همکاری‌های مشترک را فراهم خواهیم کرد.»

توقف در اجرای کنسرت‌های تهران

فرهنگی: طبق آخرین نشست‌نمایندگان مؤسسات موسیقی و مدیران سالن‌ها با سرپرست معاونت امور هنری و سرپرست دفتر موسیقی به‌منظور تصمیم‌گیری نهایی برای از سرگیری اجراهای موسیقی، سرانجام تصمیم برآن شد کنسرت‌های موسیقی در تهران هم از سر گرفته شود و بر اساس همین جلسات و صحبت‌ها و توافق‌هایی که با ستاد ملی مقابله با کرونا انجام گرفته بود این برنامه‌ها با ظرفیت کل سالن میزبان مخاطبان باشد و البته دفتر موسیقی هم اعلام کرده بود درخواستی هم برای دریافت مجوز اجراهای موسیقی پاپ، دستگاهی و کلاسیک به این مرکز ارسال شده و در حال بررسی است. اما تازترین اخبار حکایت از آن دارد برنامه کنسرت‌ها در تهران متوقف شده است.

محمد حسین توتونچیان تهیه‌کننده و کنسرت‌گذار در گفت‌وگو با مهر اعلام داشت: «براساس آنچه در روال برگزاری کنسرت‌ها انجام می‌گیرد، درخواست برگزاری کنسرت‌ها پس از تأیید رسمی دفتر موسیقی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به اداره اماکن ارائه می‌شود. اما متأسفانه طی روزهای گذشته با وجود تعداد زیاد تقاضاها که ازسوی تهیه‌کنندگان و برنامه‌گذاران ازسوی دفتر موسیقی به اداره اماکن رسیده، این مجموعه با اعلام اینکه ستاد ملی مقابله با کرونا مخالف برگزاری کنسرت‌هاست فعلاً صدور مجوزها را متوقف کرده است. امیدوارم دوستان در ستاد ملی مقابله با کرونا پاسخ لازم را ما بدهند.» او در ادامه بیان داشته: «اکنون در وضعیتی قرار داریم که تا عدم حصول پاسخ مثبت از سوی ستاد مقابله با کرونا هیچ مجوزی از سوی مراجع ذی‌صلاح برای برگزاری کنسرت‌ها صادر نشده و ما کماکان منتظر اعلام نظر ستاد مقابله با کرونا برای برگزاری اجرای زنده هستیم که از چندی قبل خبرهای خوب برگزاری آن مخاطبان و علاقه‌مندان موسیقی را خوشحال کرده بود. در همین چند روز خبر دارم که نامه‌های درخواستی بسیاری از برگزارکنندگان کنسرت‌ها از دفتر موسیقی وزارت ارشاد به اداره اماکن سرازیر شده اما در این مرحله موفق به کسب مجوز نهایی نشده‌اند.»

این کنسرت‌گذار اشاره دارد: «تمامی آنچه به آن اشاره کردم به دلیل احترامی است که همه هنرمندان و دست‌اندرکاران برگزاری کنسرت‌ها به آن متعهد هستند و در چهارچوب ایام سوگواری شهادت حضرت فاطمه (س) نیست و هر آنچه اشاره شد درباره اجراهای زنده پس از این ایام عزیز و گرانتقدار است که امیدوارم به نتیجه مطلوبی برسد.»

